

СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА»

АЛЬБЕР КАМЮ І ПРОБЛЕМА СЕНСУ ЖИТТЯ

Ханстантинов В.О., доктор політичних наук, професор

Пехлак К.І., здобувач вищої освіти групи БТ 2/1

Миколаївський національний аграрний університет

Видатний французький філософ ХХ століття, лауреат Нобелівської премії з літератури, народився в селі неподалік від Алжиру, в родині найманого сільськогосподарського робітника. Батько загинув на самому початку Першої світової, коли Альберу був один рік. Отже, здавалось, що його доля була вирішена наперед: закінчити початкову школу, нашвидкуруч освоїти ремесло, а потім назавжди розчинитися у безликій масі робочого передмістя Алжиру.

Проте шкільний учитель Луї Жермен взяв хлопця під свою опіку й допоміг йому вступити до ліцею. Далі навчання в Алжирському університеті, захоплення театром, заняття журналістикою і перші літературні спроби. В 1942 році в окупованому німцями Парижі ним було видано роман «Сторонній», який

став однією із головних філософських притч у мистецтві ХХ століття та приніс автору широке визнання.

Головний герой його Мерсі розлучається з життям без жодного жалю. Згодом Камю дав точний коментар до свого твору: його герой ані добрий, ані поганий, ані моральний, ані неморальний Він належить до цілком особливої породи, яку автор позначає словом «абсурд» – від лат. *absurdus*, що перекладається як немилозвучний, безглуздий і позначає безглуздя, нісенітниця, смішне, те, що суперечить усталеній істині[1]

Альбер Камю розглядав абсурд, як протистояння і конфлікт людини, яка прагне осмислити мовчазний Всесвіт і знайти сенс в існуванні з огляду на неминучу смерть як кінцівку життя, що знецінює всі прагнення й здобутки, всі ідеали та устремління, всі поразки і невдачі в ньому. Усвідомлення цього спонукає людину вибирати між суїцидом, «стрибком віри» і прийняттям.

Розглянемо вказану ситуацію більш детально. Якщо самогубство – це прямий вихід з абсурдності буття, то тим самим ми заперечуємо загальний для всього Всесвіту закон – все в ньому колись народжується, проживає і гине. Цей закон стосується і живої, і неживої природи. Тому людина як істота біологічна, тобто тілесно-матеріальна, не може не підкорятися дії цього закону. Протестувати або йти всупереч законам природи – на ділі це шкодити собі, а не природі. Сенсом існування космічних об'єктів, наприклад, зірок чи планет, є їхнє існування як складових певної галактики. Нічого більше до цього додати неможливо і не потрібно, адже вироблення й артикуляції власне сенсу властива лише розумному носію вольових якостей.

З ускладненням структури буття, коли ми переходимо до живої природи, то ми одразу помічаємо докорінну відмінність порівняно з неживою у відношенні до факту існування. Всім організмам властива небайдужість до їх біологічного життя, що проявляється у механізмах виживання і проживання. У першому випадку це виявляє себе через боротьбу за існування, а в другому – через здатність накопичувати досвід взаємодії з навколишнім середовищем, своєю рухливою активністю, внутрішніми змінами адаптаційної спрямованості уникати несприятливих умов і прагнути до тих, що забезпечують кращі умови для власного біологічного існування.

Якщо спробувати визначити отой первинний, фундаментальний сенс існування всіх живих організмів, то він полягає у самому житті. Цілком очевидно, що жити заради того, щоб жити – цей сенс існування закладений самою природою і він не може не торкатися людини, адже вона є не лише соціальною, духовною істотою, а в першу чергу – біологічною і саме її тілесність, її біологія виступає основою для формування та розгортання соціальних і духовних якостей. І саме людина має наділяти сенсом соціальні та духовні виміру свого життя і ніхто інший замість неї це зробити не зможе.

Людина може визнати, що саме життя не заслуговує зусиль, щоб його проживати. Саме це і джерелом апатії, депресії, думок про самогубство і врешті решт – соціальної смерті, коли біологічно жива людина абсолютно втрачає обопільний зв'язок із соціумом.

Для виходу з полону абсурдності буття людина частіше за все примиряється з дійсністю, усвідомлює свою відносну свободу та її темпоральні

межі від народження і до власного дедлайну й, узагальнюючи набуту інформацію та аналізуючи сторінки власного і чужого досвіду, формулює для себе сенс свого існування. Такий сенс об'єктивується в цілях, які людина ставить перед собою на тому чи іншому відрізку часу.

Керуючись принципом «Жити тепер і тут», без марних сподівань на вічне існування, людина тим самим привчається сприймати закони буття Всесвіту як власні зовнішні рамки, що окреслюють певний простір свободи для кожного і надають суб'єктивне відчуття причетності, хоча б лише на певну мить, до вічності. Те, що встигне зробити в житті і залишити по собі людина, і перетворює буття її мікрокосмосу на осмислену клітину отого безкрайнього і вічного макрокосмосу.

Релігія як світогляд вже давно зорієнтувала людські пошуки смислу життя саме на цей шлях – через усвідомлення природної єдності душі і Абсолюту як Творця світу, людини й самого життя – пов'язати його сенс не з тимчасовістю біологічного існування на землі, а одвічністю потойбічного Царства Небесного. За всієї привабливості цієї обіцянки все ж таки в людині залишається сумнів, адже емпірично підтвердити наявність такого роду життя неможливо. Оскільки така одвічність належить до суто розумово осяжних понять, то це потребує беззастережної віри в такий догмат. Не всі люди здатні і хочуть формувати свій світогляд лише на основі віри. Невипадково тому і в екзистенціалізмі, який порушив тему абсурдності життя, виокремились два напрями – атеїстичний і релігійний. Заслуга А.Камю в тому, що саме він стояв біля витоків аналізу феномену самогубства крізь призму сучасного вільного філософського аналізу сенсу життя.

Література:

1. Абсурд // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=42250.